

KANTAR

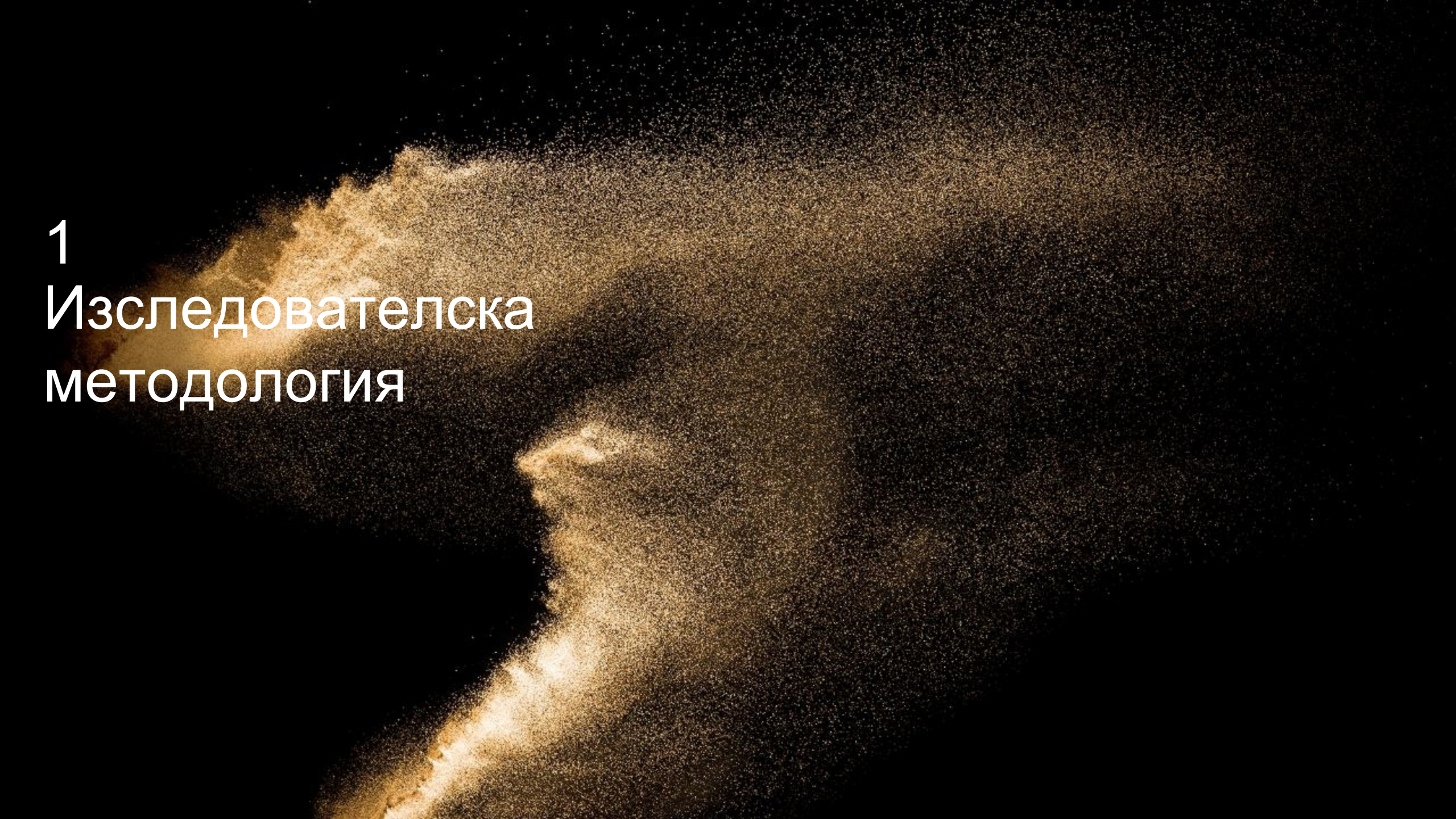
Национално
представително проучване
сред малки и средни
предприятия

Април, 2020

Contents

1	Изследователска методология	3
2	Основни изводи	8
3	Оценка на бизнес средата, в която функционира сектора на МСП	18
4	Фактори за развитие на бизнеса	25
5	Ролята на иновациите	32
6	Дигитализация на МСП	37
7	Индустрия 4.0	41
8	Запознатост с ИАНМСП	49
9	Профил на компаниите	52
10	Профил на целевата група	55

1 Исследовательская методология

Основания и цели (1/2)

Основания

Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия (ИАНМСП) е институцията, отговорна за провеждане и изпълнение на държавната политика в сферата на насърчаване на предприемачеството и **иновациите** в МСП, съгласно Закона за малките и средните предприятия и Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020 г.

Прилаганите мерки и инструменти са насочени към устойчиво икономическо развитие, подобряване на конкурентоспособността, подкрепа на технологични и иновативни производства и утвърждаване на експорта като ключов фактор за икономическия растеж на българските предприятия.

Съгласно доклада „Doing business 2019“ на Световната банка, България е на 59 място от 190 страни, при общ индекс от 71.24, спрямо 100, на административните регулации за правенето на бизнес в България. Докладът предоставя подробен анализ на 11те основни индикатора, формиращи този индекс, и темите, които следва да бъдат адресирани, за оптимизиране на регулациите.

В същото време, очакванията и нагласите на собствениците на МСП за възможностите за развитие чрез иновации и необходимата институционална подкрепа са от съществено значение за формиране на приоритетни дейности и мерки от страна на ИАНМСП.

Агенцията инициира национално количествено проучване сред МСП в България, за получаване на информация и анализ.

Основания и цели (2/2)

Цели

Основната цел при националното количествено проучване е измерване на нагласите на собствениците на малък и среден бизнес за възможността за въвеждане на иновации :

- **заинтересованост** и информираност,
- потребности от държавна подкрепа, в условията на все по-силната зависимост от информационни и технологични решения.

Обхванатите теми съгласно основната цел са както следва

- Обща оценка на предприемачите от сектора на МСП за условията на правене на бизнес в България
- Проблеми и бариери пред разгръщането на иновационна активност МСП
- Очаквания за институционална/държавна подкрепа
- Основни области/ аспекти на въвеждането на иновации, както и ниво на интерес към въвеждането им в бизнеса
- Информираност и подготвеност връзка с предизвикателствата на Индустрия 4.0
- Запознатост и очаквания за приоритети в дейността на ИАМСП за подобряване на конкурентноспособността на българските МСП, като иновативни, технологично развити компании, с добри позиции за растеж, включително чрез експорт

Въздействие на Covid-19

Проучването бе подготвено като инструментариум **преди** навлизането на България в период на рестриктивни социални и икономически мерки, свързани със световната пандемия от Covid-19.

Периодът на провеждане – март 2020 - обхваща както седмици отпреди обявяването на извънредно положение в страната на 13 март, така и след това, включително първата седмица на м.април.

Ситуацията с Covid-19 в България, и в европейски и световен мащаб, преминава през различни етапи на развитие с продължителност и въздействие, които не е възможно да бъдат предвидени.

Поради това бихме искали да направим следните уточнения и уговорки при интерпретиране и използване на резултатите:

- Оценките на участвалите компании за развитието на **бизнеса им за изминал** период, и факторите за това, са валидни . В същото време, очакванията за развитие в следващите 1-2 години и общата оценка на средата, следва да се приемат само за сведение, като отнасящи се за периода преди кризата- те ще претърпят нееднократни промени с развитие на кризата и последвалия я период на възстановяване.
- Сравнението между отговорите в двата периода – преди и след влизането на България в извънредното положение, показва, **че данните по основните теми - запознатост, интерес и нужди от подкрепа при въвеждане на иновации, в условия на ускоряваща се дигитализация ,са напълно релевантни , и с нарастваща актуалност** в ситуацията на Covid-19 криза и последици.

Анализът на резултатите ще се фокусира върху тенденциите и факторите, които ни изглеждат устойчиви и важни предвид очакваните промените в икономиките и обществата, свързани с Covid-19.

Изследователска методология

Метод на проучването

- Количествено проучване чрез онлайн анкета (CAWI)

Целева група

- Представители на малки и средни предприятия

Покритие

- Национално

Извадка

- n= 500

Период на провеждане

- Март, 2020

2

ОСНОВНИ ИЗВОДИ

ОСНОВНИ ИЗВОДИ (1/7)

Показатели за развитие на бизнес средата, в която работят компаниите

- ✓ Според **обективните показатели** в изследването на Световната банка за степента на улеснено правене на бизнес през 2019, България като цяло има относително добра обща оценка от 71.2, при средна стойност от 72.3 за региона (Европа и Централна Азия). Максималната възможна оценка е 100, и тя отразява постигнати минимални като брой, времетраене и разходи процедури и резултати в областта на стартирането на бизнес, на строителство, правната рамка за прекратяване на бизнес и несъстоятелност, защита на правата на собствениците и на договорите, административните услуги, включително данъчни, разрешителни режими, като и търговия извън границите, възможности за получаване на кредитно финансиране.
- ✓ Областите, в които показателите на страната ни са под средните, основно поради допълнително време, процедури и разходи, и/ или липса на информационни услуги и регистри, са в **получаването на кредит/финансиране, деклариране и плащане на данъци**, и, в **областта на правовата рамка- уреждане на задължения при несъстоятелност и прекратяване**. В областта на административните услуги, най-ниска е оценката за доставка на електричество“ – дългите срокове и високи разходи за свързаност.
- ✓ Националното проучване показва, обаче, че оценките на МСП за бизнес средата са по-негативни - около 40% я намират за силно неблагоприятна, към март 2020. Тъй като висок дял – около 40% - декларират разширяване на бизнеса си, и предлаганите продукти и услуги , през последните 1-2 години, и около 50% планираха по-натъшно разширяване , допреди кризата с Covid-1, - можем да направим извода, че негативната оценка за бизнес средата отразява негативен опит около ограничения, свързани главно с планове за икономически растеж.
- ✓ В хода на проучването, оценката на бизнес средата падна с около 10% след обявяването на извънредното положение и мерките по Covid-19. Може да се предположи, че тенденцията за влошаване на оценката ще се задълбочи. Но, доколкото компаниите в ЕС и в България са поставени в нова ситуация – от икономически растеж, към спад и пренастройване на бизнеса –оценката на бизнес средата ще изразява и тези допълнителни очаквания за подкрепа.Способността на бизнес средата да подпомага също **и развитието на бизнеса**, за да се приспособи към новите условия, ще остане , обаче, сред основните критерии за оценка.

Основни изводи (2/7)

Фактори за развитие на бизнеса

- ✓ Най- често споменаваните области, в които МСП среща пречки за развитието си, са в сферата на човешките ресурси, административната среда / услуги, и достъпа до финансиране.
  - При **Човешките ресурси** - липсата на квалифицирани служители е посочено като основна пречка от 42% от предприемачите.; Независимо, че с кризата около Covid 19 пазарът на труда в България ще се промени значително, проблемът за квалификацията – не само броя – на работещите и потенциалните кандидат-работещи остава валиден. Към това вероятно ще се прибавят и нови изисквания, например по-високи умения за работа в дигитална среда и дистанционна работа в екип
  - **Административни/бизнес среда** – тук като основно са посочени *ефективността на административните услуги в държавната администрация (29,3%)*, както и, с 20.1% , липсата на достатъчно ефективност на трудовото законодателство за *ползване на гъвкава и мобилна работна сила*. И двете запазват и дори ще повишават значението си в условията на кризата КОВИД 19 и възстановяването след нея .
  - Достъп до финансиране – компаниите имат проблем с използване на възможностите за финансиране от фондове на Европейския съюз като цяло, и за прилагане на инструментите за иновации (27%) в частност. Достъпът до финансиране от банковите институции е относително по-слабо изразен проблем, само около 17% посочване.
- ✓ Области като „дигитализация и цифровизация“, „бизнес услуги и информационна ефективност“, „мрежи за сътрудничество и свързаност“ и „интелектуална собственост“ са значително по-слабо споменати като възспиращи фактори. Може да се прогнозира нарастване на очакванията по отношение на дигитализацията

Основни изводи (3/7)

Фактори за развитие на бизнеса

- ✓ МСП очакват **най-голяма подкрепа** за:
  - достъп до финансиране от фондове на ЕС, включително за иновации,
  - по-висока ефективност на административните услуги,
  - подкрепа за целево инвестиране в иновации, и правна рамка за това.
  - Квалификацията на хората е сред топ и споменати, както и законовата рамка за **ползване на гъвкава и мобилна работна сила**.

- ✓ В подкрепа на изброените по-горе, правят впечатление два факта от дейността / практиките на МСП до сега :
  - Основният източник на средства и финансиране – споменат от 75% от предприемачите – остават собствените/ на семейството средства, а не кредити от трети страни – банкови, фондове, инструменти или други . Причините за относително ниското използване на възможности за кредитиране и финансиране , отвъд личните средства, следва да се търсят и в липсата на запознатост, компетентна институционална помощ, и целенасочена ефективна подкрепа, която да улеснява решението за използване и достъпа до тях.

  - Към момента на проучването участието в обществени поръчки на МСП, обхванати в изследването, е относително ниско- едва 21.2% от компаниите споделят, че се опитват да се възползват от възможностите за участие в обществени поръчки. Стимулирането на участие и подпомагането му следва да бъде сред приоритетите за институционална подкрепа.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ (4/7)

Ролята на иновациите

- ✓ Висок е относителният дял на компаниите, които оценяват като *много важни* – 33% или *важни* – 47% - *иновациите в бизнеса*, независимо дали той е вървял добре до този момент, или не
- ✓ Разбира се, позитивната нагласа към иновациите и реалното им въвеждане са две различни измерения. В последните 2-3 години новите дейности са били главно в посока разширяване на бизнеса – нови продукти и услуги за 44%, търсене на нови , включително търговски, партньорства – 34%. Около 31% са извършвали организационни/ маркетинг иновации. Реално иновативните дейности, като *научно/развойна, автоматизация на бизнес процесите*, както и *интернационализация*, са по-слабо разпространени, споменати в 10-15% от компаниите.
- ✓ Приоритетите за иновации, преди настъпването на Covid-19 кризата, които биха имали валидност и в новата ситуация, са :
  - ✓ 41%- Създаване на нови бизнес партньорства, включително и с представители на други сектори
  - ✓ 36% - повишаването на квалификацията на техните служители
  - ✓ 31% Използване на нови дигитални канали за маркетинг/ продажби и комуникация
- ✓ Автоматизираните системи към момента присъстват в около половината компании, като около 72% не са имали намерения да внедряват в близките 1-2 години. Основните автоматизирани системи, които се използват към настоящия момент, са: Управление на отношенията с клиенти – внедрени от 30,7% от компаниите и планирани за бъдещо внедряване от 17.7%; Интегрирана система за управление на вътрешни процеси – понастоящем такива системи имат 24% от компаниите, а други 15% планират използването им; Управление на отношенията с доставчици – използвани от 18% от предприятията и планирани за внедряване от други 10% от МСП.

Основни изводи (5/7)

Дигитализация на МСП

- ✓ Дигитализацията на малките и средни предприятия към настоящия момент е на базово ниво, като преобладаващата част от тях притежават поне основните предпоставки като като:
  - Интернет (95%);
  - Електронен подпис на управляващите (79%);
  - Фирмена интернет страница/ уебсайт (69%);
  - Фирмена електронна поща на служителите (68%).
- ✓ Онлайн продажбите са част от работата на 27% от предприятията, като основно се ползват лични канали за тази цел – личната интернет страница на компанията (67%) и собствен онлайн портал (43%).
- ✓ Предвид променящите се обстоятелства както в страната ни, така и в останалите държави, свързани с борбата с кризата, причинена от разпространението на Covid-19, се очаква все по-голям дял от предприятията да търсят възможности за развитие на онлайн продажбите. Именно това е една от областите, в които малките и средни предприятия биха могли да получат подкрепа от държавните структури, и в частност ИАНМСП, с услуги и консултации как тази възможност да бъде използвана така, че да разкрие нови шансове за преодоляване на кризата и запазване/увеличаване на продажбите на компаниите.
- ✓ По отношение на маркетинга и комуникацията към настоящия момент се забелязва известно използване предимно на интернет каналите, но почти никакво присъствие в най-големите канали за достъп до потребителите – например, телевизия. МСП ще **имат нарастващи потребности** за подкрепа за ползване на професионални услуги в областта на дигиталната комуникация с потребителите – в синхрон с дейностите за увеличаване на он.лайн продажбите

Основни изводи (6/7)

Индустрия 4.0

- ✓ Като цяло малките и средни предприятия са **слабо запознати** с Индустрия 4.0. Едва 6% споделят, че познават добре програмата и възможностите, които предлага, а други 17% имат най-обща представа за нея. Близко 60% от МСП дори не са чували за Индустрия 4.0.
- ✓ Запознаването с общите принципи и целите на Индустрия 4.0 обаче, води до отчетлива **заинтересованост и позитивно отношение** - 70% от предприятията споделят, че оценяват Индустрия 4.0 положително, а около 60% проявяват интерес към нея и желание да научат повече относно начините, по които би могла да намери приложение в техния бизнес.
- ✓ Това показва **висока необходимост от популяризиране** на Индустрия 4.0 и предприемане на поредица от стъпки и дейности в тази насока – по-висока познаваемост, по-добра запознатост с основните напавления и дейности и целенасочено изграждане на информираност на малките и средни предприятия за възможностите, които тя им предлага.
- ✓ Основните области, с които Индустрия 4.0 все пак е позната, са:
  - ✓ Създаване на нови системи и бизнес модели за планиране и управление (18.2%);
  - ✓ Обучение на персонала с цел тяхната квалификация да отговаря на нововъведенията (15.9%);
  - ✓ Създаване на подходяща информационна инфраструктура (15.2%).
- ✓ Разглеждайки дейностите, отнасящи се до Индустрия 4.0, към момента **компаниите я намират за най-полезна за развитие** на техния бизнес основно по отношение на работата със служителите – обучение на персонала, за да бъдат достатъчно квалифицирани за нововъведенията (32.4%) и обучение на персонала с цел гъвкавост и ефективност (27.1%).

Основни изводи (7/7)

Запознатост с ИАНМСП

- ✓ Дейността на ИАНМСП е **недостатъчно позната** за около 70% от МСП, по тяхна преценка
- ✓ Компаниите, които оперират в приоритетните за Агенцията сектори, **познават значително по-добре** нейната дейност, като 43% споделят, че имат информация за нея.
- ✓ В другите сектори добре запознатите, по тяхна преценка, са едва 2%.
- ✓ Към настоящия момент, по традиция, предприятията виждат в Агенцията най-вече партньор, който да ги подпомага при контактите с потенциални нови партньори или клиенти в страната.
- ✓ Преобладаващата част от компаниите свързват ИАНМСП предимно с по-дългогодишните дейности, които са и по-известни. Компаниите от приоритетните сектори разчитат на Агенцията най-вече да бъде техен посредник при свързването им с потенциални клиенти/партньори в чужбина, докато в останалите сектори търсят съдействие предимно за свързване с клиенти и партньори в страната.
- ✓ В същото време, дейности като *подпомагане иновациите, развитие на дигитализацията, консултиране* са необходими и добре оценени, както сред компаниите от приоритетните сектори, така и сред останалите. Но, някои от по-съвременните дейности на ИАНСПП **не са достатъчно познати**. Всяка пета компания от приоритетните сектори разчитат на подкрепа чрез ваучерните схеми, но като цяло те не се познават достатъчно сред останалите.
- ✓ Резултатите от проучването показват, че Агенцията би могла да бъде много полезна на малките и средни предприятия за подкрепа за развитие на иновации, дигитализация, и популяризирането на възможности, свързани с Индустрия 4.0. Включително в новите условия на пре-дефиниране на тези области след кризата с Covid-19.

Препоръки

Подпомагане на малките и средни предприятия

- ✓ Приоритетно развитие на дейностите и мерките за **увеличаване подкрепата** за достъп до целево финансиране на МСП, вкл. от ЕС фондове и инструменти, свързано с **въвеждането на иновации** и ускорена **дигитализация** на процесите на организация на бизнеса, маркетинг, **комуникация и продажби**, както и на НИРД.
- ✓ За да работят ефективно, горните дейности и мерки изискват изграждането на **допълнителен капацитет** за фокусирано, широко по обхват и про-активно ,постоянно текущо информиране на МСП, и консултиране за участие, за устойчиво увеличаване на общата запознатост, броя на потенциалните кандидати и реални бенефициенти.
- ✓ Развитие на мерки за предлагане на **достъп до услуги по повишаване на квалификацията на човешките ресурси**, в контекста и на допълнителната необходимост от **дигитализация на процесите**, породена от кризата с Covid-19. МСП биха могли да имат достъп до подобни програми чрез развитие на системата на ваучери или подобни модерни инструменти. Актуалност ще придобият и инициативи около ползване на гъвкава и мобилна работна сила
- ✓ Изграждане на професионална информационна и комуникационна стратегия и програма, включваща и медийни и институционални/ браншови партньорства , за повишаване информираността и **популяризиране на европейските инициативи по Индустрия 4.0 сред МСП** и обществото.
- ✓ **Насърчаване на интернационализацията на МСП** чрез финализиране на разработването на общ информационен портал, позволяващ отделните предприятия (на местно и международно ниво) да осъществяват ефективни контакти с потенциални бизнес партньори или клиенти.
- ✓ **Повишаване конкурентоспособността на МСП** чрез развитие и популяризиране на ваучерните схеми, тъй като към настоящия момент те се ползват с одобрение и интерес, но са слабо известни на предприемачите. Ефективното развитие на ваучерните схеми и други модерни форми на оказване на услуги на МСП може да бъде осъществено на базата на допълнителни текущи проучвания и, за тестване на предлаганите форми сред потенциалните ползвачи и прогнозиране на нивото на участие.

Препоръки

Развитие на ИАНМСП

- ✓ **Ускорена дигитализация** на дейностите на ИАНМСП, в рамките на информационна система, портал или друга система, което да позволи висока продуктивност и ефикасност на Агенцията в нейните дейности, както по-традиционни: подпомагане за установяване и разширяване на бизнес партньорства, така и набиращи скорост по-нови форми –подкрепа за развитие на МСП чрез ваучерни схеми
- ✓ Повишаване на партнирането на МСП и Агенцията, на базата на **постоянна обратна връзка** за осъществяваните дейности и мерки, както и инициране на нови, от които МСП биха се възползвали. Това може да се осъществи чрез съвременна система на изследвания/мониторинг на мненията, оценките, и намеренията за участие в различните дейности на Агенцията – за планиране и прогнозиране **нивото на интерес и участие**.
- ✓ Осъществяване на програма за **повишаване на информираността на МСП за дейностите на ИАНМСП като цяло** –в максимално широк кръг сектори и национален мащаб – като необходима предпоставка за постигане на целите – максимално висок брой вълечени и успешно възползващи се от инструментите и програмите на Агенцията
- ✓ В обобщение, ИАНМСП има реалните предпоставки и възможност да подпомогне **повишаването на конкурентоспособността на българските МСП**, и развие позицията си на **основна институция** за подкрепа **внедряването на иновациите в МСП** във всички етапи на процеса, като :
  - ✓ Запази и модернизира, и чрез дигитализация, традиционни дейности - осъществяването на контакти с потенциални партньори и клиент; и организираното присъствие и участие в изложения, след тяхното възобновяване и приспособяване като форми в условията след Covid19.
  - ✓ Развие допълнително съвременни инструменти и мерки– ваучерните схеми са пример – за подпомагане активното и по-широко ползване на услуги по дигитализация, внедряване на автоматизирани системи, а вероятно и услуги в областта на повишаване квалификацията на работещите;
  - ✓ Изгради вътрешна информационна система за постоянна обратна връзка чрез текущи стандартизирани он-лайн изследвания на потребителите, които да предоставят информация за добро управление на дейностите по-горе.

The background of the slide is a black surface covered with a dense shower of small, golden, circular confetti pieces. The confetti is scattered across the entire frame, creating a shimmering, celebratory effect. The lighting is bright, causing the edges of the confetti to glow and creating a bokeh-like effect in some areas.

3

Оценка на бизнес
средата, в която
функционира сектора
на МСП

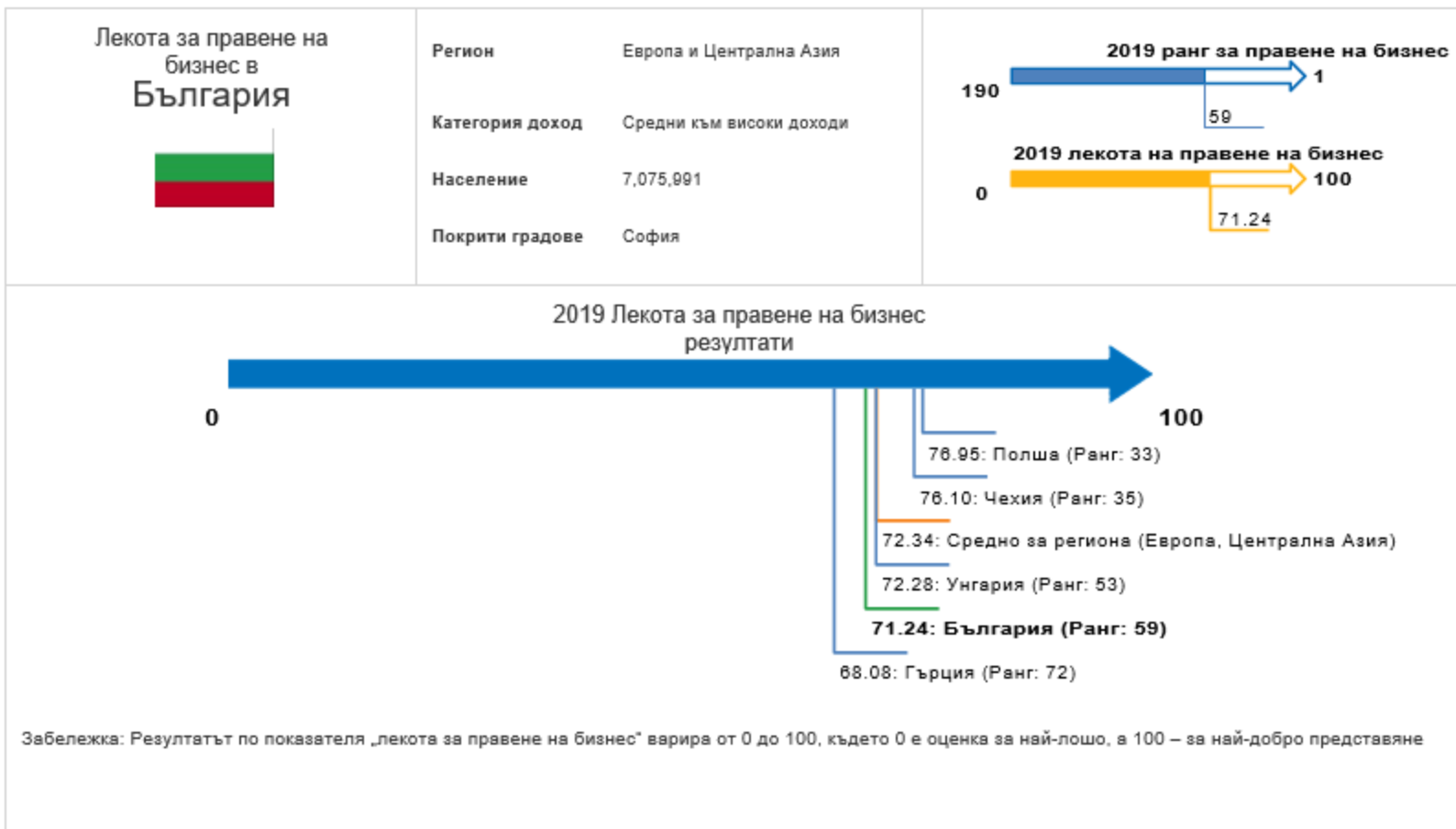
Показатели за условия на правене на бизнес

Стартиране на бизнес	<ul style="list-style-type: none"> • Процедури, срокове, цена • Минимално изискуем капитал
Стартиране на строителство	<ul style="list-style-type: none"> • Процедури, срокове, цена
Доставка на електричество	<ul style="list-style-type: none"> • Процедури, срокове, цена, прозрачност на тарифите • Надеждност на доставката на електричество
Регистриране и прехвърляне на недвижима собственост	<ul style="list-style-type: none"> • Процедури, срокове, цена • Качество на услугите на поземлената администрация
Получаване на кредит/ финансиране	<ul style="list-style-type: none"> • Кредитни информационни системи • Закон за обезпечаване с движимо имущество
Защита на правата на инвеститори с миноритарни дялове	<ul style="list-style-type: none"> • Права на инвеститорите с миноритарни дялове при корпоративно управление
Деклариране и плащане на данъци	<ul style="list-style-type: none"> • Плащания, такси, данъчна ставка • Размер на данъчните плащания
Търговия извън границите	<ul style="list-style-type: none"> • Срокове и цени за експорт на продуктите • Срокове и цени за внос на суровини
Правов ред при търговски договори и взаимоотношения	<ul style="list-style-type: none"> • Срокове и цени за разрешаване на търговски конфликт • Качество на правосъдието
Ред при несъстоятелност/ фалит	<ul style="list-style-type: none"> • Процедури, срокове, цени и ниво на възстановяване
Трудово законодателство	<ul style="list-style-type: none"> • Гъвкавост при регулациите свързани със служителите • Качество на работната ръка

Източник: Доклад на Световната банка - Bulgaria doing business, 2019

България като място за правене на бизнес – ранг сред държавите от Европа и Централна Азия

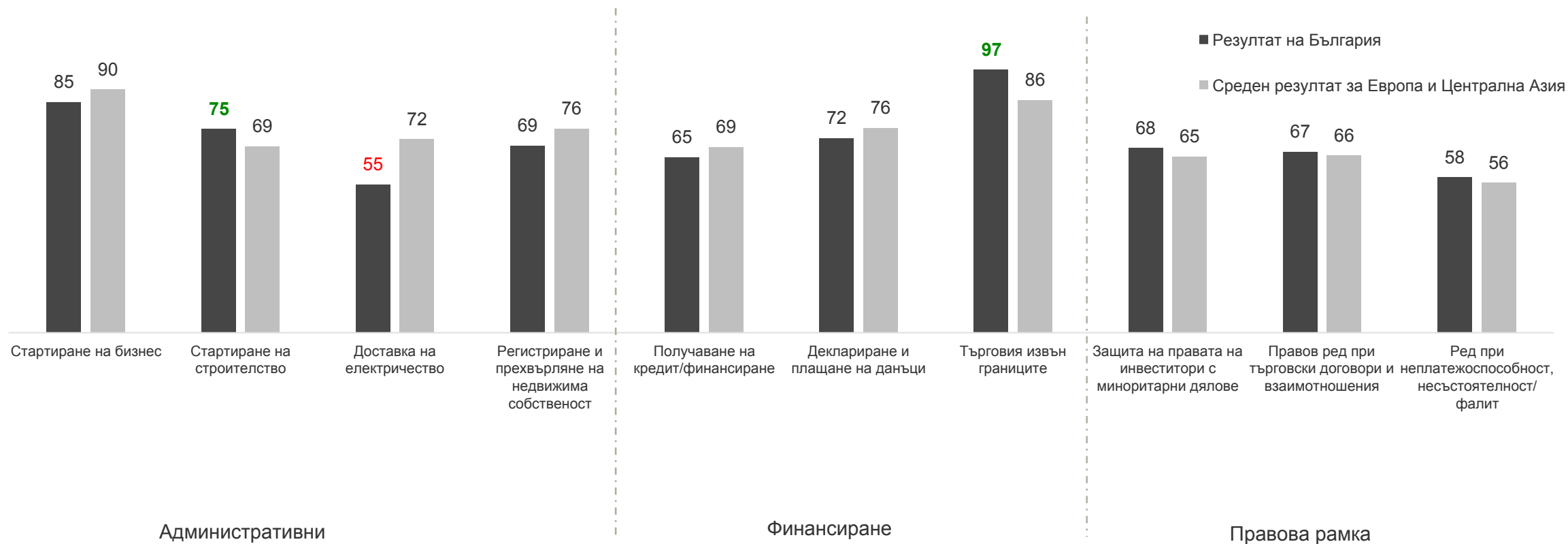

Източник: Доклад на Световната банка - Bulgaria doing business, 2019

България като място за правене на бизнес – оценки по показатели

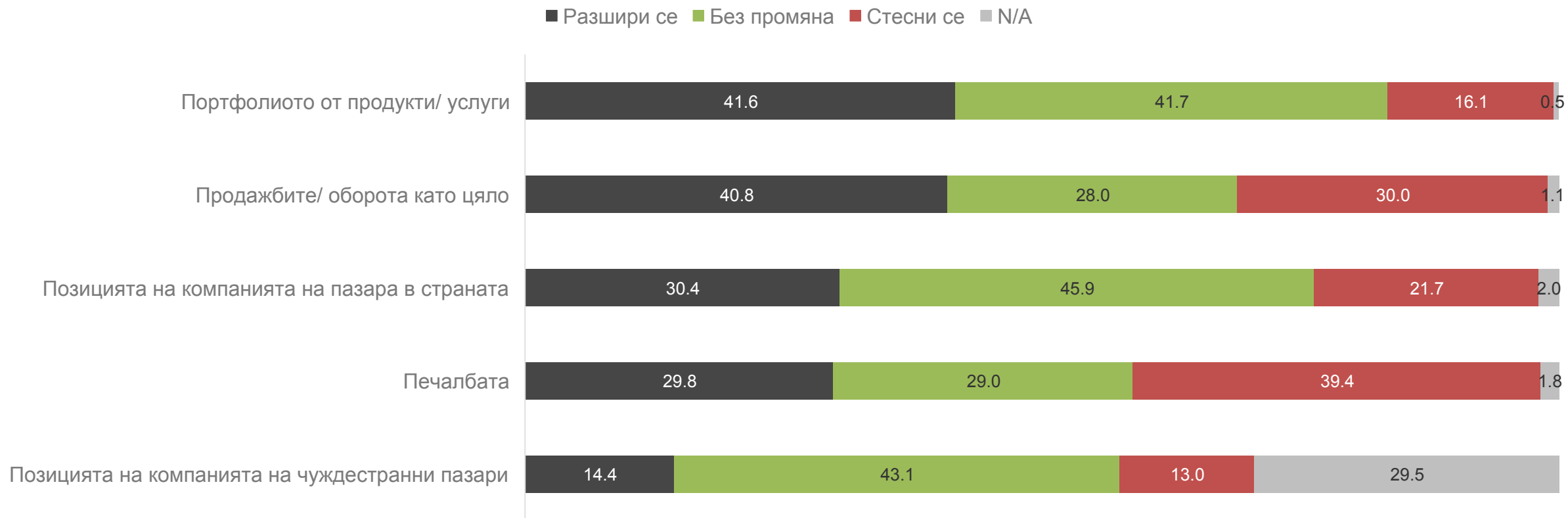
- ✓ Като цяло страната ни се представя относително **добре** по повечето показатели за правене на бизнес в сравнение със резултатите за региона (Европа и Централна Азия).
- ✓ Страната ни има високи резултати по показателите “стартиране на бизнес”, “стартиране на строителство”, “търговия извън границите”, които се дължат на кратките срокове за изпълнение и ниския разход.
- ✓ Областите, в които изостава, са “доставка на електричество”, показателите, формиращи правовата рамка за прекратяване на бизнес, и “получаване на кредит/финансиране”. Последното е резултат основно от липсата на единна информационна система по отношение на кредитните досиета на компаниите.

Източник: Доклад на Световната банка - Bulgaria doing business, 2019

Оценка на развитието на бизнеса в последните 1-2 години

- ✓ Около 40% от компаниите регистрират разширение на своето портфолио и продажбите като цяло.
- ✓ При 1/3 се наблюдава свиване на продажбите и оборота.

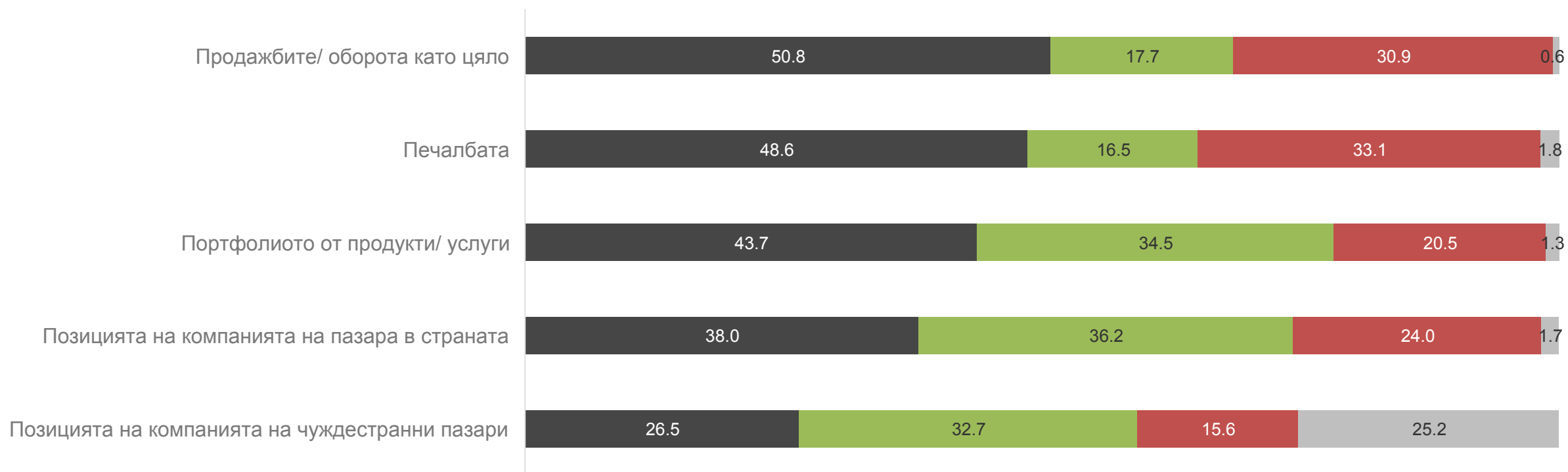

През последните 1-2 години, кое от следните е валидно за вашия бизнес/ фирма?
База: Всички изследвани компании, n=500

Очаквания за развитие на бизнеса преди въвеждане на мерките, свързани с Covid-19

- ✓ Преди в страната ни да бъдат въведени мерките за ограничение разпространението на Covid-19 малките и средни предприятия имат като цяло оптимистични очаквания за развитието на техния бизнес.
- ✓ В хода на изследването, тези очаквания вече започнаха да се влошават поради ограниченията, свързани с кризата.

■ Ще се разшири ■ Ще остане без промяна ■ Ще се стесни ■ N/A

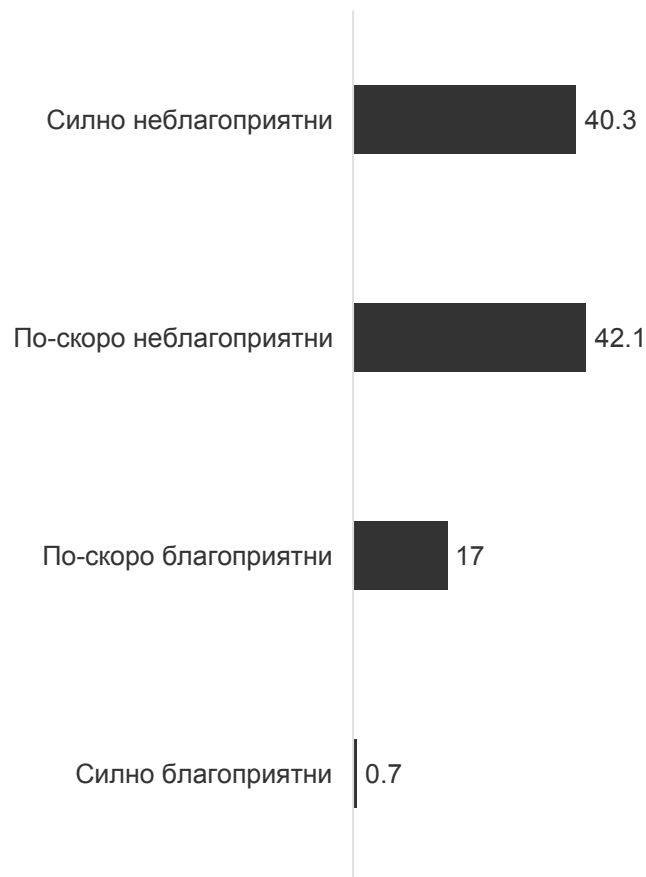

Кое от следните планирате да се случи във вашия бизнес/ компания в следващите 1-2 години?
База: Всички изследвани компании, n=500

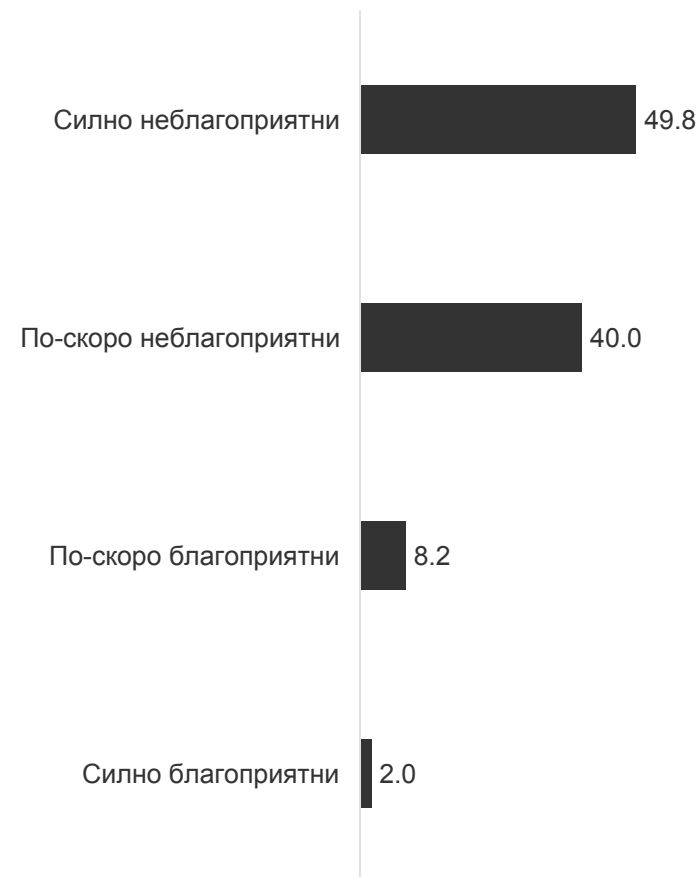
Оценката за бизнес средата

- ✓ Като цяло бизнес средата се оценява като **недостатъчно благоприятна за растеж**, още преди въвеждането на мерките за ограничаване разпространението на Covid-19. След въвеждането на мерките оценката става по-песимистична. Можем да очакваме тази тенденция да продължи.

Оценка на бизнес средата до 22.03.2020

Оценка на бизнес средата след 22.03.2020

Според Вас, какви са понастоящем условията за развитие на бизнеса на малките и средните фирми в България?
База: Всички изследвани компании, n=500

The background of the slide is a dense, dynamic stream of gold coins falling from the top right towards the bottom left. The coins are in various stages of motion, creating a sense of constant flow and abundance. The lighting is dramatic, with the coins appearing bright and glowing against a dark, almost black background.

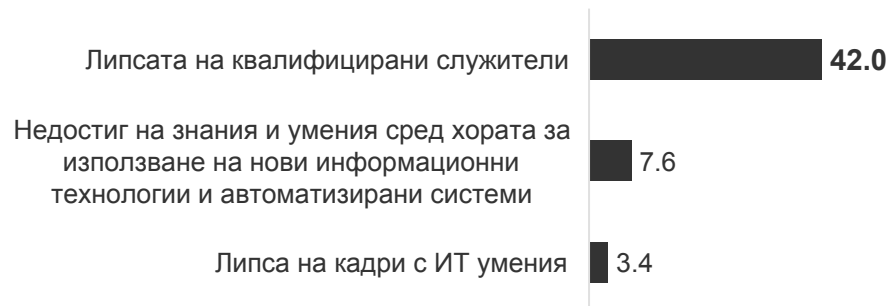
4

Фактори за развитие на бизнеса

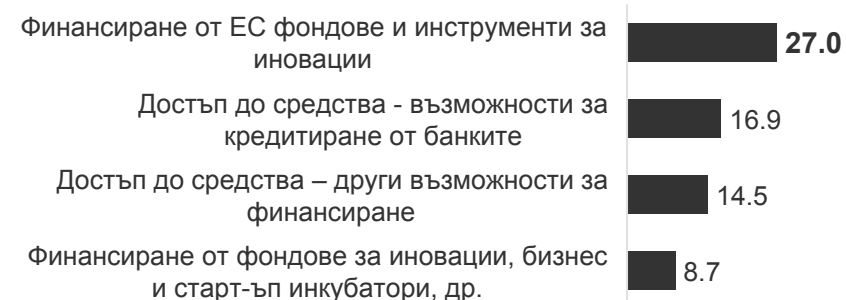
Пречки за развитие на бизнеса (1/2)

- ✓ Основните пречки, които предприемачите виждат за развитие на своя бизнес, са в областта на човешките ресурси, административната и бизнес среда, както и финансирането.

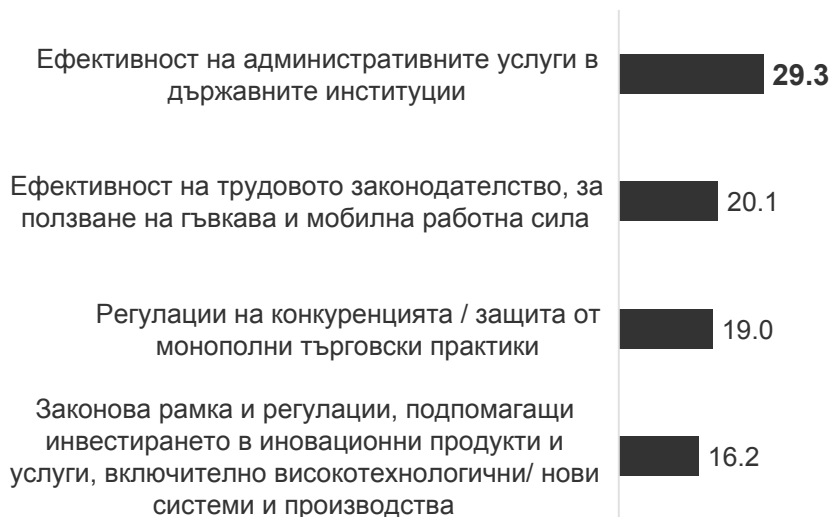
Човешки ресурси

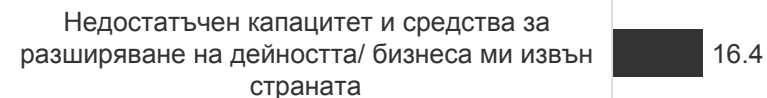
Финансиране

Административни/бизнес среда

Интернационализация

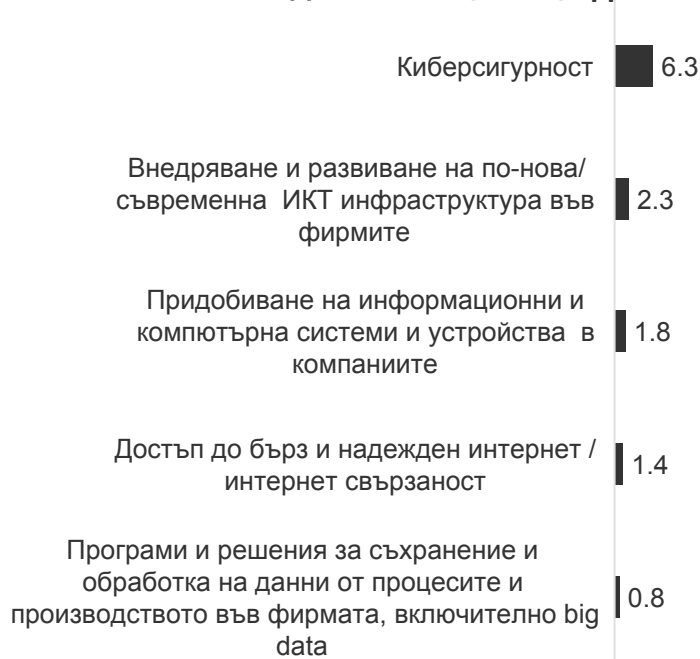
Според вас, кои от следните са основна пречка за развитието на иновации във Вашия бизнес или компания?
База: Всички изследвани компании, n=500

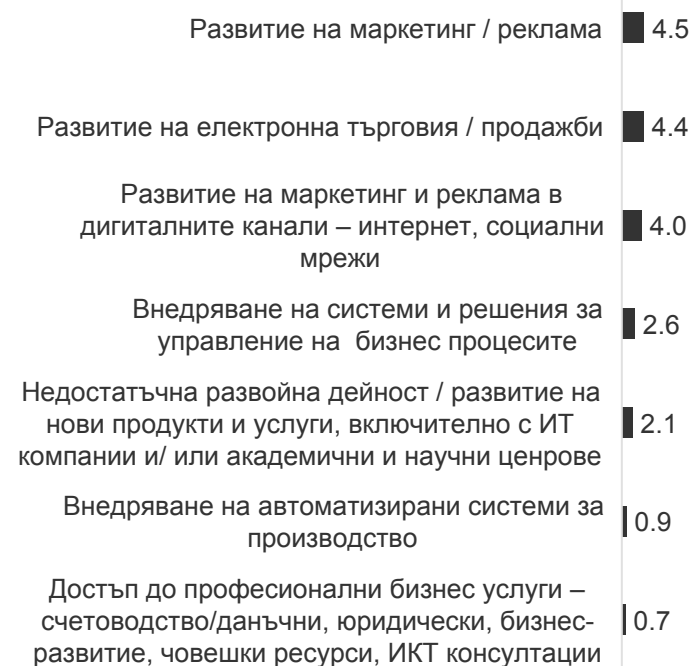
Пречки за развитие на бизнеса (2/2)

- ✓ Към март 2020 дигитализацията и цифровизацията, бизнес услугите и информационната ефективност, мрежите за сътрудничество и свързаност както и интелектуалната собственост не се оценяват като силно препятстващи развитието на бизнеса.

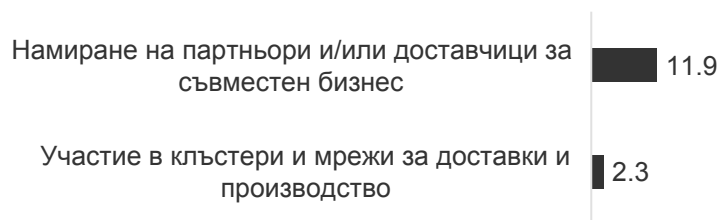
Дигитализация и цифровизация

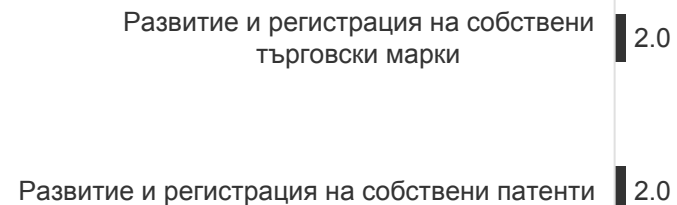
Бизнес услуги и информационна ефективност

Мрежи за сътрудничество и свързаност

Интелектуална собственост

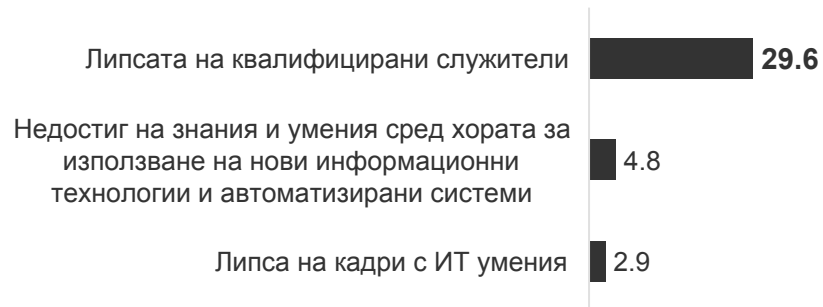

Според вас, кои от следните са основна пречка за развитието на иновации във Вашия бизнес или компания?
База: Всички изследвани компании, n=500

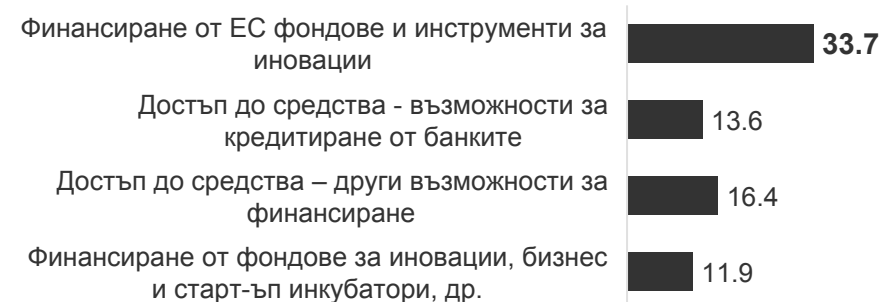
Области, в които се очаква подкрепа (1/2)

- ✓ Българските предприемачи декларират най-силна нужда от подкрепа в областта на достъпа до финансиране от ЕС фондове и инструменти за иновации.

Човешки ресурси

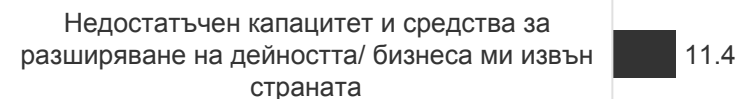
Финансиране

Административни/бизнес среда

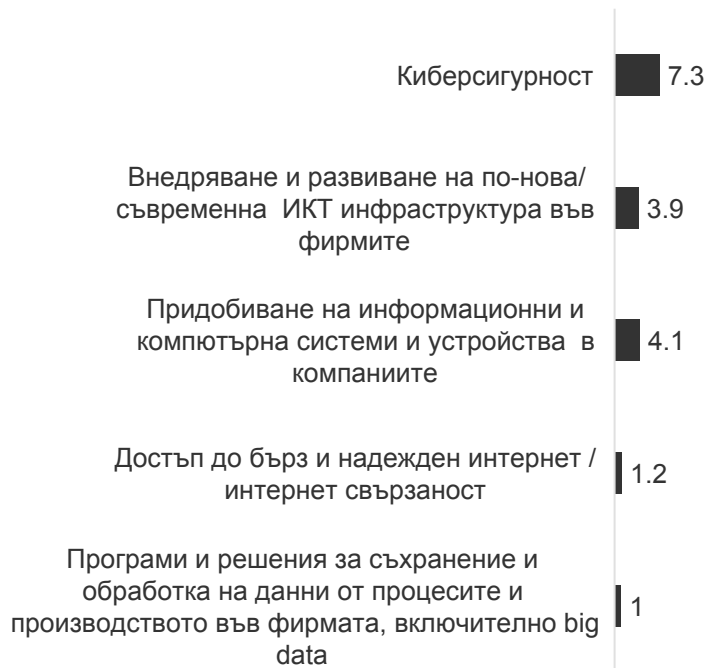
Интернационализация

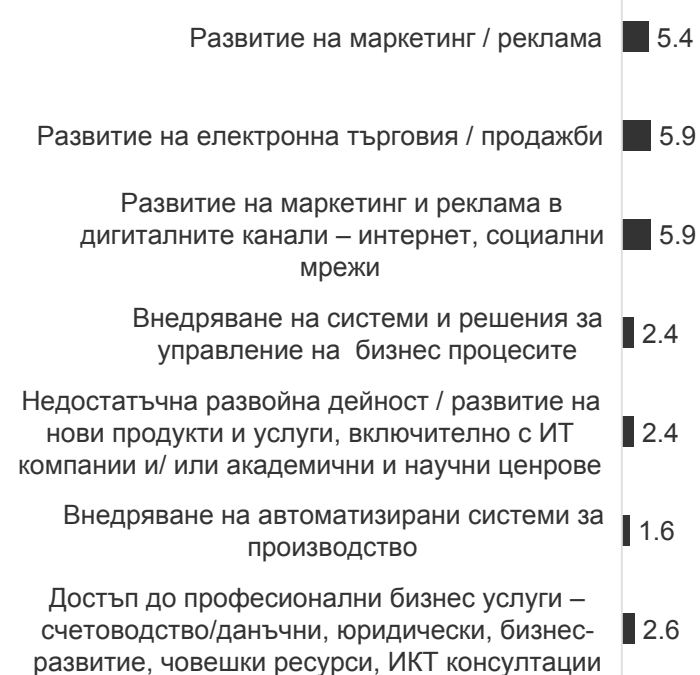

Области, в които се очаква подкрепа (2/2)

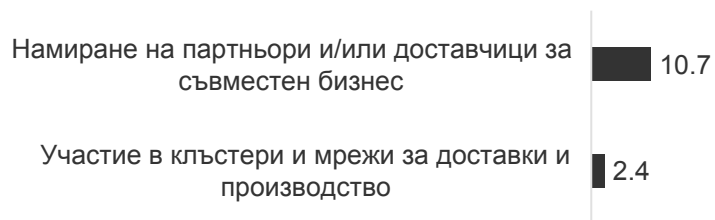
Дигитализация и цифровизация

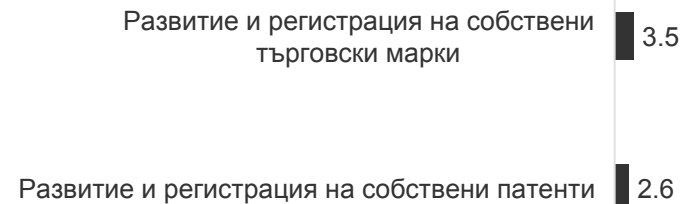
Бизнес услуги и информационна ефективност

Мрежи за сътрудничество и свързаност

Интелектуална собственост

Пречки за развитие на бизнеса и области за подкрепа

Сравнителен анализ

- ✓ Трите области, които малките и средни предприятия определят като най-проблемни и съответно имат най-силна нужда от подкрепа са: **финансиране от ЕС фондове и инструменти за иновации, повишаване квалификацията на служителите, повишаване ефективността на административните услуги.**
- ✓ Отчита се нужда сред всяка пета компания от повече яснота и подкрепа по отношение **на законовата рамка, отнасяща се до инвестирането в иновации.**

Според вас, кои от следните са основна пречка за развитието на иновации във Вашия бизнес или компания?

Според вас, за кои от изброените малките и средни предприятия в България трябва приоритетно да получат подкрепа и съдействие от страна на държавните институции и агенции?

База: Всички изследвани компании, n=500

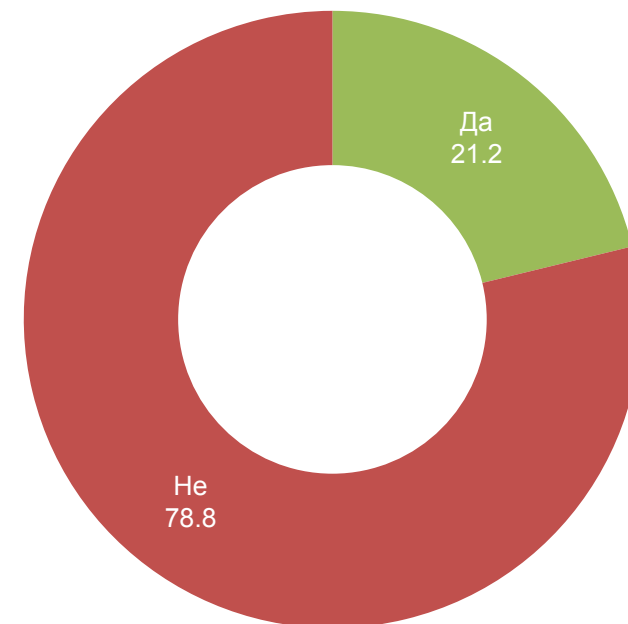
Източници на финансиране и участие в обществени поръчки

- ✓ Участието в обществени поръчки е сравнително ниско, като едва 1/5 от компаниите са се възползвали от тази възможност.
- ✓ Основните средства, на които предприемачите разчитат, са личните. В условията на настъпваща криза е още по-необходимо да се работи за улесняване достъпа до кредитни и други форми на финансиране,.

Използвани финансови инструменти за привличане на средства

Участие в обществени поръчки

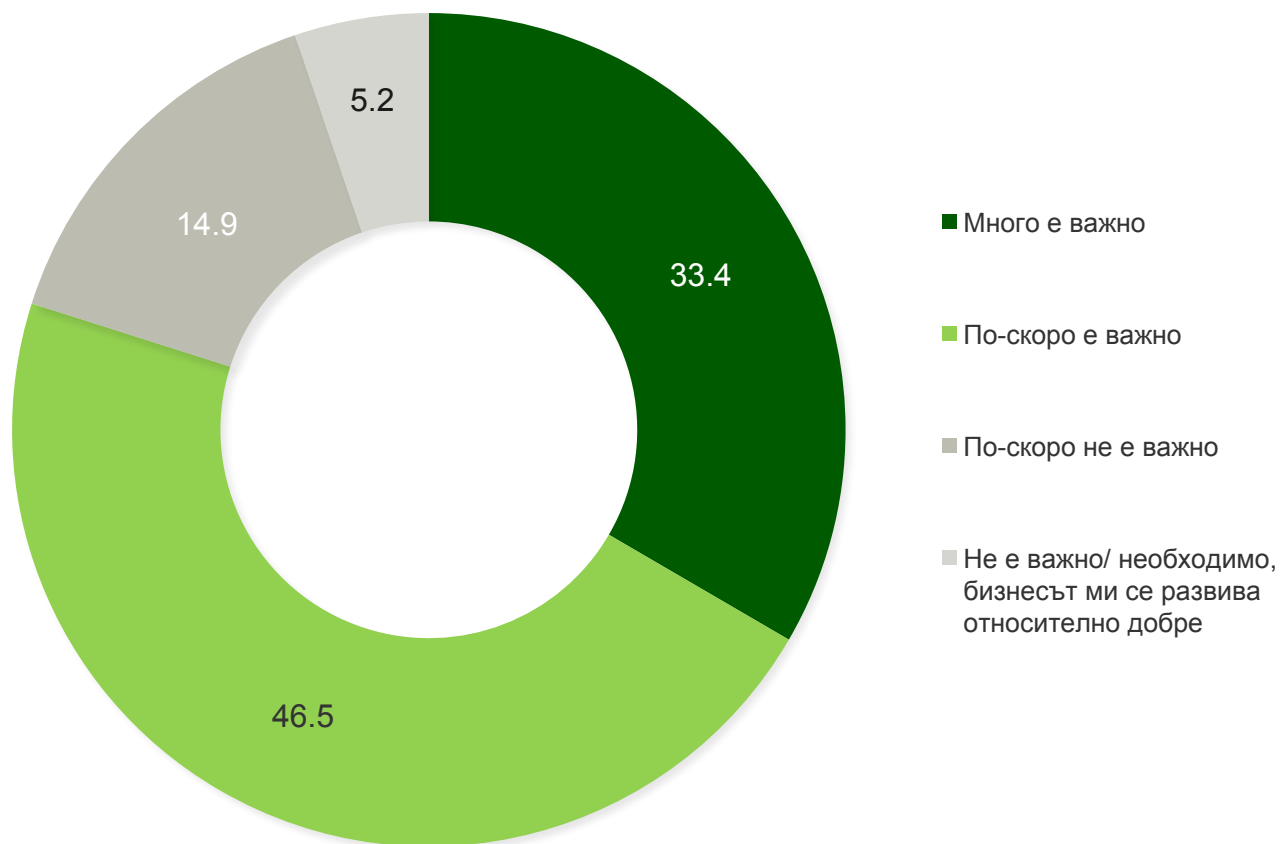

5 Ролята на иновациите

Важност на иновациите в МСП

- ✓ Компаниите осъзнават необходимостта от иновации за развитието на техния бизнес, **всяка трета** определя иновациите като **много важни** за бъдещето на компанията.

Като цяло, доколко е важно, според вас, да направите направите значителна иновация във Вашата фирма/ бизнес , в следващите 2-3 години ? В предлаганите услуги или продукти, начини на продажба, цифровизация и автоматизация, човешки ресурси или друго?
База: Всички изследвани компании, n=500

Въведени иновации през последните 2-3 години

- ✓ Около 32% от компаниите са извършили дейности в посока на по-добрата дигитализация на техния бизнес, а други 17% са обновили своите ИКТ системи и са внедрили нови технологии и решения за информация и данни. Бъдещото развитие в тази област би им помогнало да се справят с новите предизвикателства, породени от кризата с Covid-19.

Нови продукти/услуги

Пускане на пазара/ ите на нови продукти и/ или услуги 44.2

Ефективност на ресурсите

Нови системи за управление на бизнес процесите 18.4

Внедряване на системи / автоматизация на производството 12.0

Организационна и маркетинг иновация

Използване на нови дигитални канали за продажби, и/ или за маркетинг и комуникация 31.9

Обновяване на ИКТ системи / внедряване на нови технологии и решения за информация и данни 17.1

Внедряване на нови логистични процеси, включително с автоматизация 7.8

НИРД

Осъществяване на изследователски и развойни дейности , включително в партньорство 14.0

Обучение

Обучение и квалификация на служители 29.4

Интернационализация

Започване на дейност/ бизнес на пазари извън България 11.7

Свързаност / сътрудничество

Нови бизнес партньорства – с клиенти и/ или доставчици, включително извън моя бизнес сектор 34.4

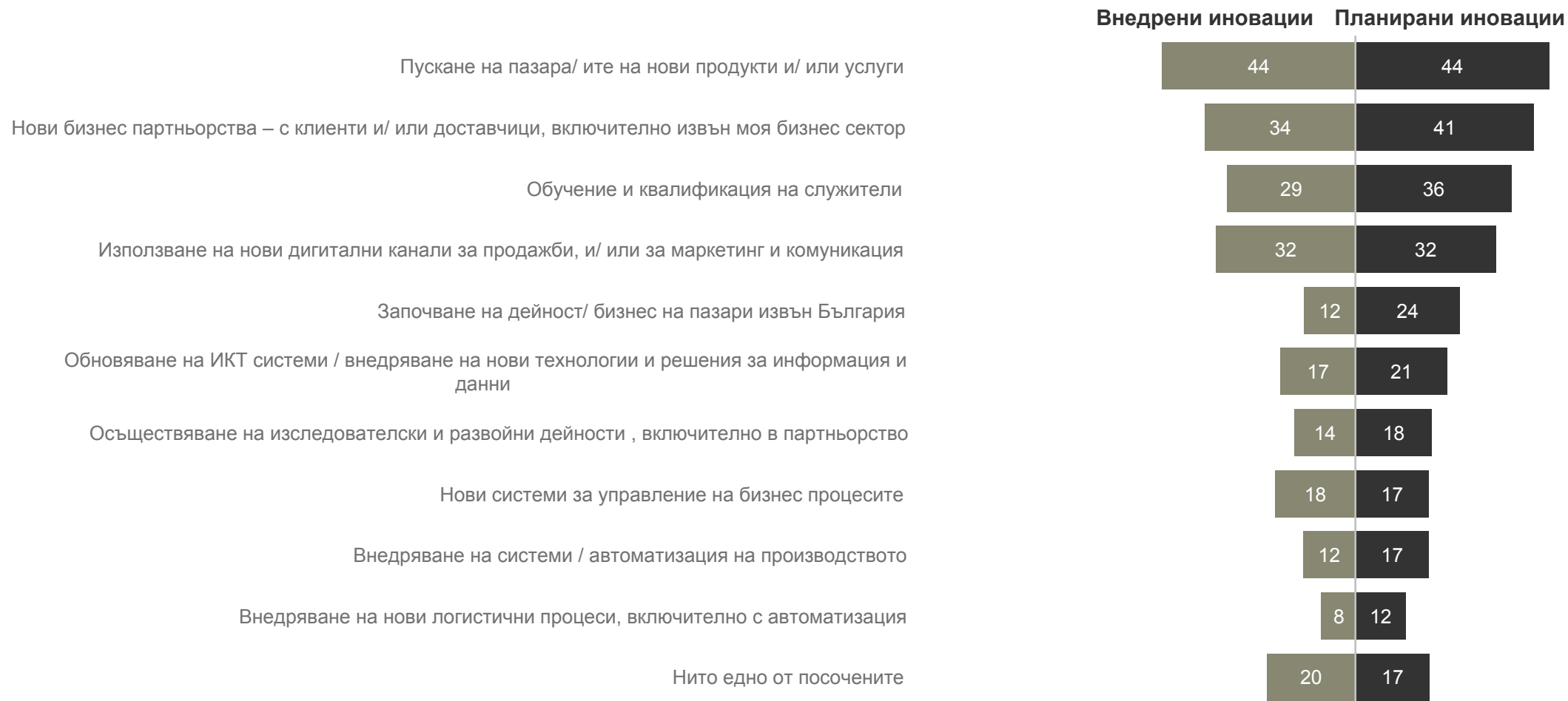
Нито едно от посочените

20.3

Кои от следните иновации се случиха във Вашата компания последните 2-3 години?
База: Всички изследвани компании, n=500

Планирано внедряване на иновации в МСП преди Covid-19

- ✓ Приоритетните области на внедряване на иновации преди кризата с Covid-19 са свързани с разширяване на пазара - пускане на нови продукти и услуги и създаване на нови партньорства.
- ✓ Настоящото и бъдещо използване на **нови дигитални канали** би позволило на предприемачите да реагират адекватно на променящите се бизнес условия.

А кои от следните иновации, планирате да осъществите във Вашата компания през следващите 2-3 години?
База: Всички изследвани компании, n=500

Внедряване на автоматизирани системи

- ✓ Отношенията с клиентите – CRM systems - е областта, в която компаниите в най-голяма степен влагат усилия за автоматизация.

Внедрени автоматизирани системи

Планирано внедряване на автоматизирани системи

Кои от следните автоматизирани системи за управление на процеси има Вашата компания?
Какви системи планирате да осъществите във Вашата компания през следващите 2-3 години?
База: Всички изследвани компании, n=500

6

Дигитализация на МСП

Обща дигитализация на малките и средни предприятия

- ✓ Болшинството от компаниите притежават най-базисните предпоставки, като интернет, фирмен уебсайт и електронен подпис.

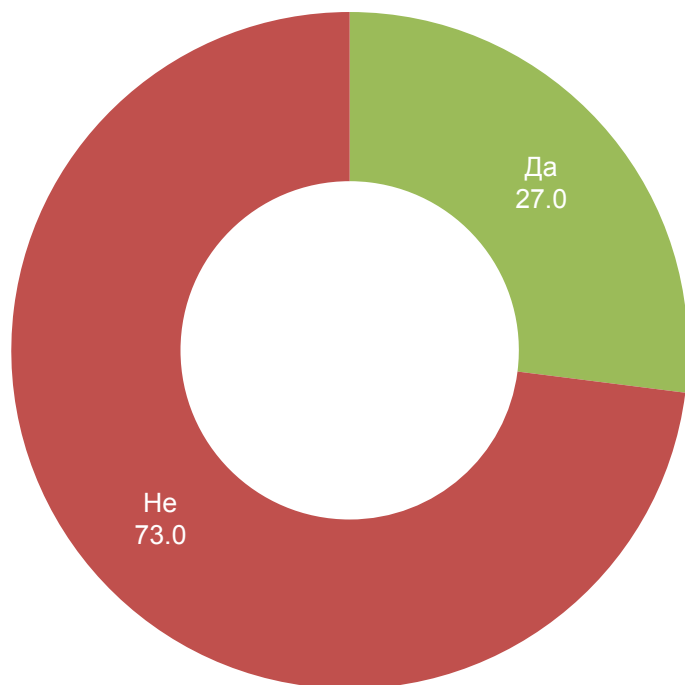

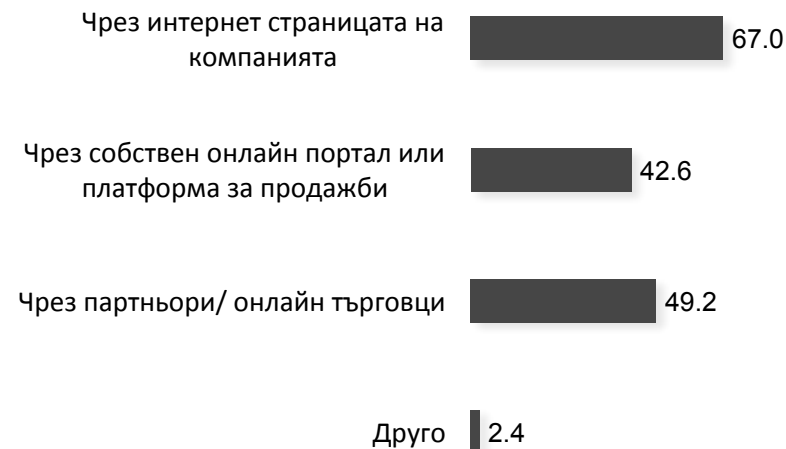
Онлайн продажби в малките и средни предприятия

- ✓ Онлайн продажбите са **сравнително слабо** разпространени сред МСП, като обичайно се използват собствени ресурси – чрез интернет страницата на компанията. Разширяването на капацитета за он-лайн продажби е особено актуално в сегашната ситуация

Наличие на онлайн продажби в МСП

Канали за онлайн продажби

Онлайн маркетинг и комуникация

- ✓ Развитието на интернет комуникацията се очертава като основен канал за МСП, и неговото значение ще нараства.
- ✓ Малките и средни предприятия обаче, присъстват **много слабо** в основните рекламни канали – телевизия и радио.

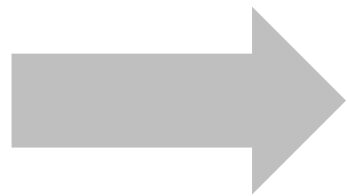
Използвани канали за реклама

7
Индустрия 4.0

Описание на Индустрия 4.0

- ✓ Индустрия 4.0 е програма, чиято основна цел е да се обединят промишленото производство с модерната информационна и комуникационна техника.

- ✓ Мерките на Индустрия 4.0 се отнасят до внедряване на различни процеси и решения за автоматизация на доставките, производството, предлагането и продажбите, базирано на дигитализация и технологии, чрез които се извършва обработка и обмен на данни в реално време.

- ✓ Преминаването към Индустрия 4.0 означава много висока степен на цифровизиране на бизнеса, както и на свързаност и сътрудничество на бизнесите чрез дигиталните технологии по цялата верига и във всеки етап.

- ✓ Понастоящем производствените процеси са изолирани и всяка "клетка" има своя собствена роля, а комуникацията между отделните участници е ограничена. Целта на Индустрия 4.0 е да има връзка и постоянна комуникация между отделните звена с цел оптимизация на процесите.

Възможности, които дава Индустрия 4.0

- ✓ Индустрия 4.0 дава възможност за трансформация на промишленото производство и оптимизация на процесите в него. Концепцията дава възможност за развитие на продуктивността в отделните държави.
- ✓ Очаква се все повече сектори да вложат усилия и инвестиции във внедряването на Индустрия 4.0, което би довело до разработване на нови практики в бизнеса. Особено в динамичните условия понастоящем, които изискват спешно дигитализиране и търсене на нови ИТ решения, Индустрия 4.0 би могла да предизвика интерес сред предприятията и да им даде нови възможности за справяне с кризата, предизвикана от Covid-19.

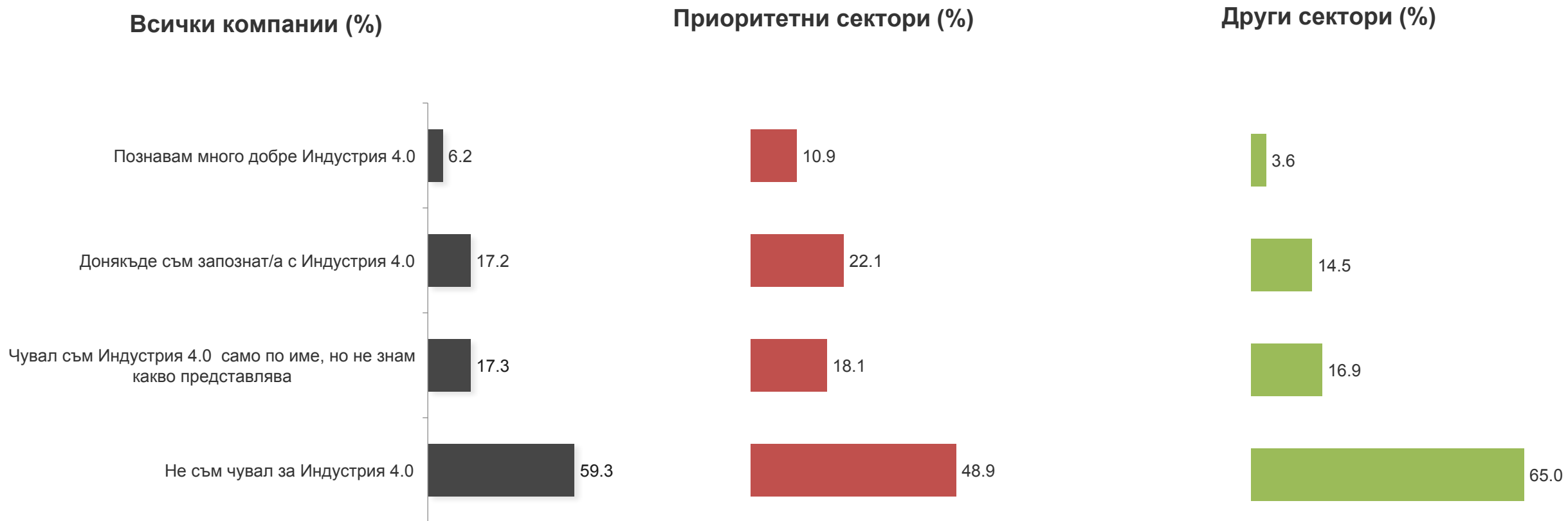

Източник: Euromonitor International report: Industry 4.0: The Future Impact of the Fourth Industrial Revolution

Известност на Индустрия 4.0

✓ Като цяло малките и средни предприятия не са наясно с Индустрия 4.0 – едва 6% я познават добре.

До каква степен сте запознати с Индустрия 4.0?
База: Всички изследвани компании, n=500
База: Компании от приоритетните сектори, n=177
База: Компании от други сектори, n=323

Запознатост с отделните дейности на Индустрия 4.0

- ✓ Отделните дейности на Индустрия 4.0 са слабо познати. Компаниите от приоритетните сектори (високотехнологични и среднотехнологични и интензивни на знание сектори) познават по-добре Индустрия 4.0.

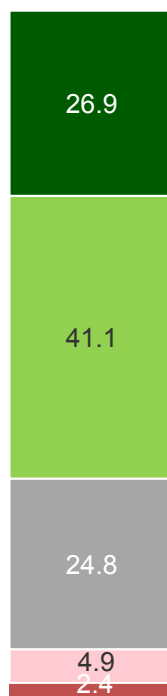

Кои от следните дейности, отнасящи се до Индустрия 4.0 са Ви познати?
База: Всички изследвани компании, n=500
База: Компании от приоритетните сектори, n=177
База: Компании от други сектори, n=323

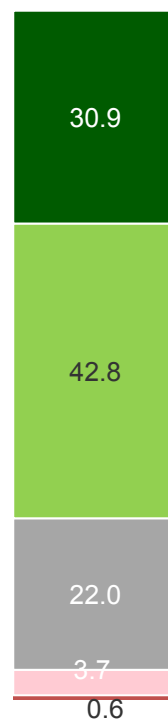
Отношение към Индустрия 4.0

- ✓ Отношението към Индустрия 4.0 е положително, като са наблюдава силно изразено положителна оценка сред приоритетните за ИАНМСП сектори (високо и среднотехнологични сектори и сектори, интензивни на знание).

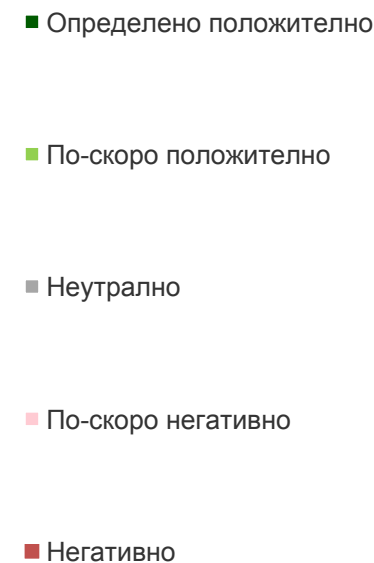
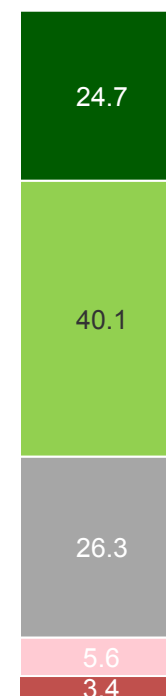
Всички компании (%)

Приоритетни сектори (%)

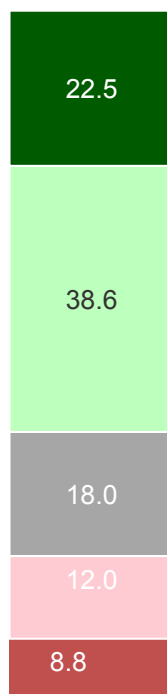
Други сектори (%)

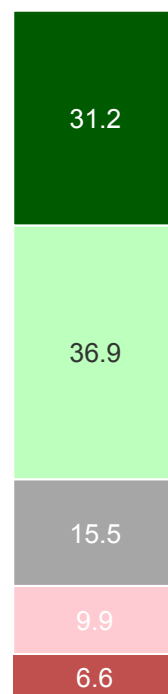
Интерес към Индустрия 4.0

- ✓ Наблюдава се силна заинтересованост за получаване на повече информация относно Индустрия 4.0. Всеки трети предприемач от приоритетните сектори декларира желание да развие своята компания в насоките на програмата.

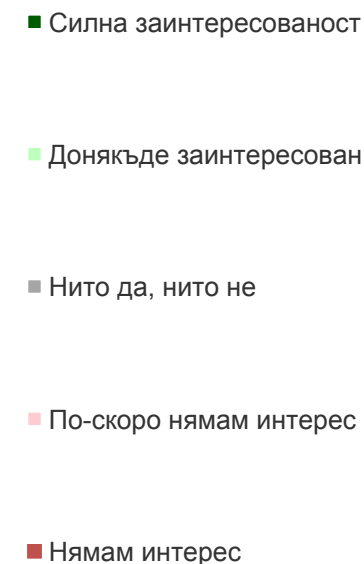
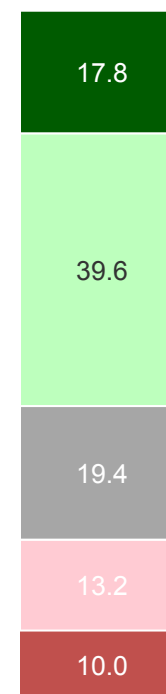
Всички компании (%)

Приоритетни сектори (%)

Други сектори (%)

Бихте ли определили доколко е значителен интересът ви за развитието на Вашия бизнес/ компания в посока Индустрия 4.0?

База: Всички изследвани компании, n=500

База: Компании от приоритетните сектори, n=177

База: Компании от други сектори, n=323

Степен на полезност на дейностите от Индустрия 4.0

- ✓ Отделните дейности на Индустрия 4.0 са слабо познати.
- ✓ Най-голям интерес към момента предизвиква възможността за обучение на персонала за повишаване на квалификацията му.

А кои от тях считате за най-важни/ полезни за развитието на вашия бизнес в посока Индустрия 4.0?

База: Всички изследвани компании, n=500

База: Компании от приоритетните сектори, n=177

База: Компании от други сектори, n=323

8

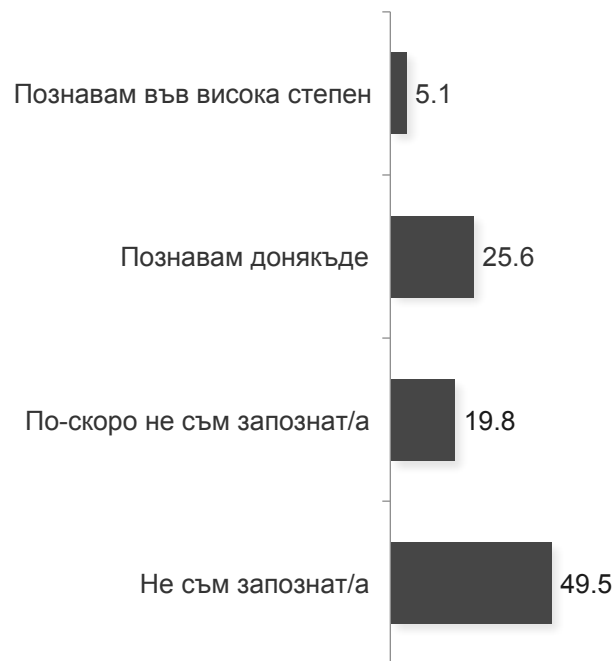
Запознатост с
ИАНМСП

Запознатост с дейността на ИАНМСП за подкрепа на МСП в България

- ✓ Дейността на ИАНМСП е недостатъчно позната за около 70% от МСП, по тяхна преценка
- ✓ Компаниите, които оперират в приоритетните за Агенцията сектори, познават **доста по-добре** нейната дейност, като 43% споделят, че имат информация за нея.
- ✓ В другите сектори добре запознатите са едва 2%.

Всички компании (%)

Компании от приоритетните сектори (%)

Компании от други сектори (%)

Доколко сте запознати с дейността на ИАНМСП за подкрепяне на развитието на иновации в малките и средните фирми у нас?
База: Всички изследвани компании, n=500
База: Компании от приоритетните сектори, n=177
База: Компании от други сектори, n=323

Дейности, в които МСП очакват подкрепа от ИАНМСП

- ✓ Традиционните области, в които Агенцията е позната, са посредническите услуги, като свързване с потенциални клиенти в страната и чужбина и представяне на предприятията на чужди пазари. Това важи в особена степен за предприемачите над 50г., които познават Агенцията именно с нейните дългогодишни дейности.
- ✓ В Топ 5 на очакваните области на подкрепа от страна на ИАНМСП влизат и очакванията за подпомагане на внедряване на иновационни системи в предприятията, което е желана подкрепа от ¼ както от компаниите от приоритетните сектори, така и от представителите на други сектори.

В кои от следните дейности най-вече бихте искали Агенцията за насърчване на малките и средни предприятия да ги подпомага за развитието на иновации?

База: Всички изследвани компании, n=500

База: Компании от приоритетните сектори, n=177

База: Компании от други сектори, n=323

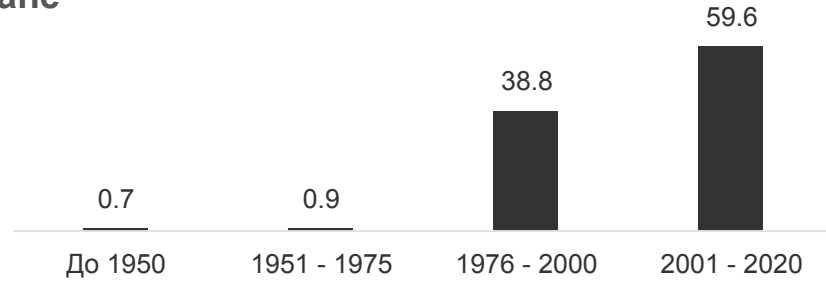
9

Профил на компаниите

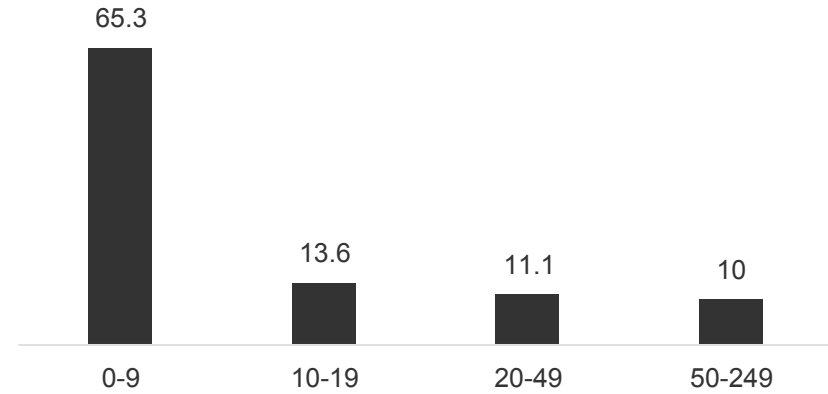
Профил на компаниите (1/2)

(%)

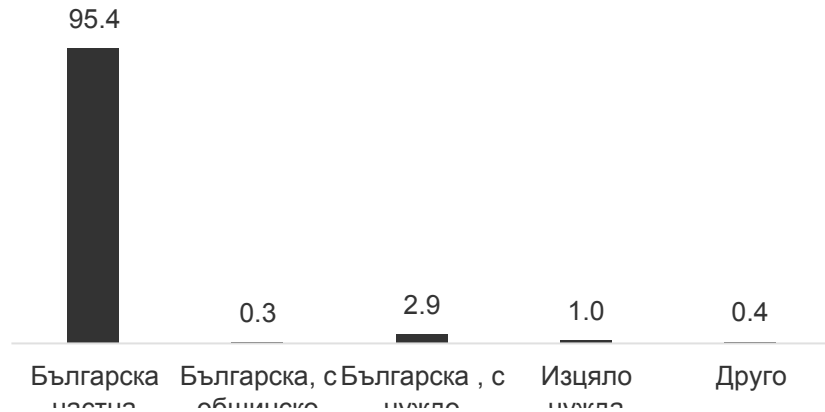
Година на създаване

Брой служители

Националност на компанията

Сектор

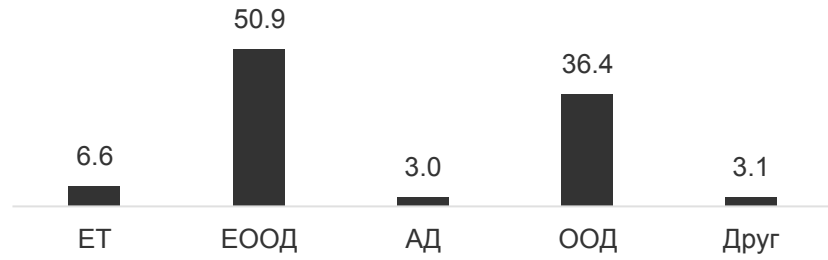

База: Всички изследвани компании, n=500

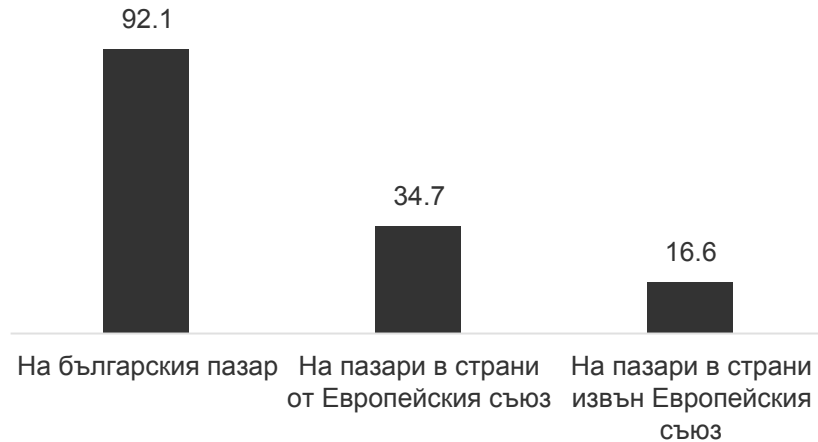

Профил на компаниите (2/2)

Какъв тип е Вашата компания?

На кои пазари се осъществява продажбата на Вашите продукти/услуги?

Кои от следните офиси/производствени единици има Вашата компания? (%)

Кои от следните автоматизирани системи за управление на процеси има Вашата компания?

База: Всички изследвани компании, n=500

10
Профил на целевата
група

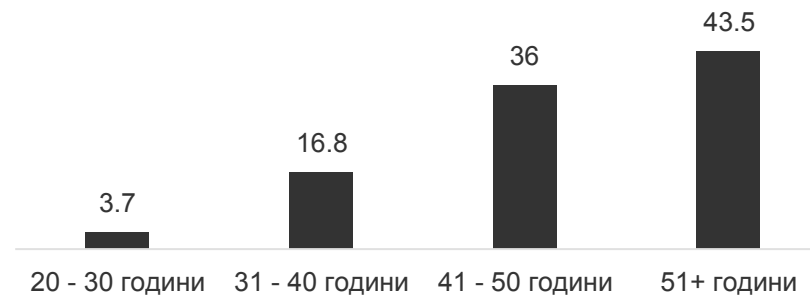
Профил на целевата група

(%)

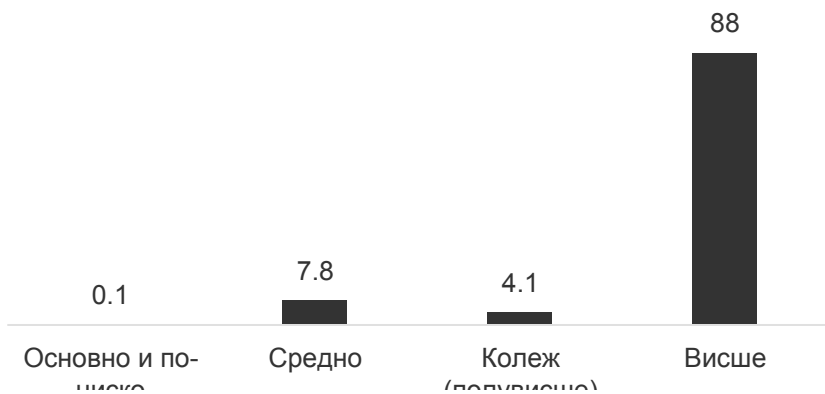
Пол

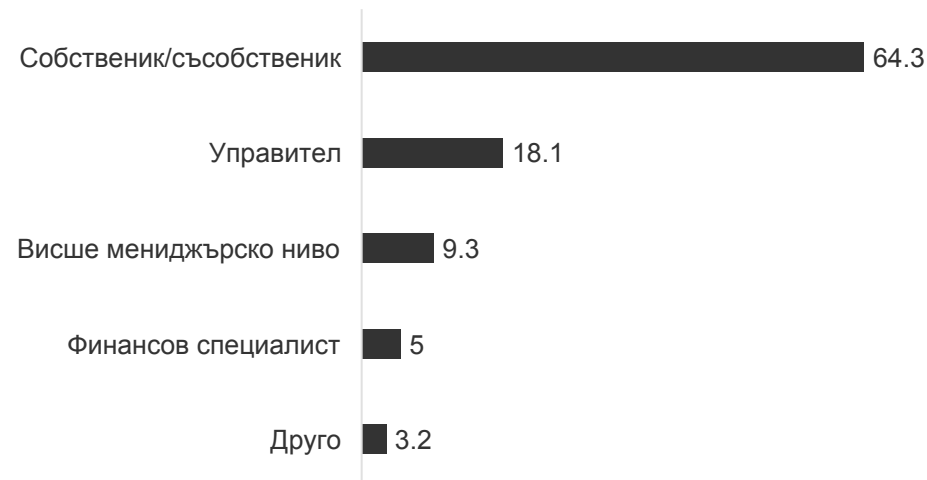
Възраст

Образование

Позиция в компанията

База: Всички изследвани лица, n=500